



IJHE: CİLT / VOLUME 8, SAYI / ISSUE 17, S / P. 331 – 334.

“Türk Edebiyatı Tarihi 1-2” Öztürk Emiroğlu

Book Review of the “Türk Edebiyatı Tarihi 1-2

[History of Turkish Literature 1-2]” by Öztürk Emiroğlu

Gülçin Tuğba NURDAN¹

Edebiyat tarihleri akademik çalışma yapan edebiyat araştırmacıları için temel kaynak olmakla birlikte genel olarak edebiyata meraklı okurlar için de temel başvuru kaynakları arasında yer almaktadır. Çünkü bu kitaplar, bir ulusun yüzyıllar süren edebî eserlerini inceleyen, onları, kronolojik bir sıraya koyan bir bilimsel yöntemi benimserler ve bu yönleri ile bağımsız bir bilim dalı olma özelliği taşırlar. Genel olarak edebiyat tarihlerinde, dönemler, sanat akımları, yazarlar ve eserler gibi edebiyat biliminin içerisinde yer alan bütün konulara yer verilir. Bu yönleri ile de edebî şahsiyetlerin, dönemlerin, akımların daha iyi anlaşılmasını sağlarlar. Öte yandan edebiyat tarihleri zaman içerisinde bilimin gelişmesine paralel olarak, sadece edebiyat ve tarih olmak üzere iki disiplin sınırları içerisinde sığdırılmayacak bir yapıya bürünmüşlerdir. Günümüz bakış açısında artık edebiyat tarihleri geniş bir söylem alanına doğru genişlemiştir. Bu özellikleri ile edebiyat tarihleri edebiyat ve tarih dışında, sosyoloji, psikoloji, filoloji, halkbilimi gibi birçok alana ana kaynak malzemesi sağlamakta, tüm sosyal bilimlerin gelişiminde bir nirengi noktası oluşturmaktadır.

1889 yılında Abdülhalim Memduh tarafından yazılan *Târîh-i Edebiyyât-ı Osmâniyye* isimli ilk edebiyat tarihinden günümüze kadar Dünya edebiyatlarında olduğu gibi Türk edebiyatında da yazılan edebiyat tarihlerinde çeşitli yöntemler kullanılmıştır. Örneğin Nihal Atsız'ın *Türk Edebiyatı Tarihi* (1943) kitabı, milletlerin edebiyatlarını; Ahmet Hamdi Tanpınar'ın yazdığı

¹ Dr., Atılım Üniversitesi, e-posta: gulcin.nurdan@atilim.edu.tr / ORCID: 0000-0003-3440-3089.

XIX. Asır Türk Edebiyatı Tarihi (1949) adından da anlaşılacağı üzere belirli bir dönemi; Metin And'ın *Tanzimat ve İstibdat Döneminde Türk Tiyatrosu* (1972) isimli çalışması bir türün tarihsel gelişimini anlatır. Konuyu detaylandırmak mümkün. Günümüze gelene kadar edebiyat tarihi çalışmaları yapmış kişiler arasında Fuat Köprülü, Ahmet Hamdi Tanpınar, Agâh Sırrı Levent, İbrahim Necmi Dilmen, Nihat Sami Banarlı, Vasfî Mahir Kocatürk, İsmail Habib Sevük, Mustafa Nihat Özön, Ahmet Kabaklı, Rauf Mutluay, İsmail Hikmet Ertaylan, Kenan Akyüz, İnci Enginün öne çıkan önemli şahsiyetlerdir.

Bu tarihsel gelişim içerisinde yazılan son edebiyat tarihi kitabı, 2021 yılının Ekim ayında iki cilt halinde yayınlanan *Türk Edebiyatı Tarihi 1 -2*'dir. Kitabın editörlüğünü Prof. Dr. Öztürk Emiroğlu'nun yapmıştır. Oldukça hacimli olan bu çalışmada Prof. Dr. Öztürk Emiroğlu ile birlikte yirmi iki (22) akademisyenin yazısına yer verilmiştir.

Yazar ve editör, Prof. Dr. Öztürk Emiroğlu, 1965 yılında Ardahan'da doğmuştur. 1989 yılında Atatürk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun olmuştur. Mezun olduktan sonra çeşitli kurumlarda görev almıştır. Yazar Milli Savunma Üniversite'sinde göreve başlamadan önce Polonya'da, Varşova Üniversitesi Doğu Dilleri Enstitüsü Türkoloji bölümünde öğretim üyesi olarak uzun yıllar görev yapmıştır. Şu anda ise Milli Savunma Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı bölümü bünyesinde çalışmaktadır.

Türk Edebiyatı Tarihi 1 -2'nin, Genel Yayın Yönetmenliğini Ahmet Dünder; Yayın Yönetmenliğini Zeynep Yeşilova; Editörlüğünü Öztürk Emiroğlu; Düzeltmenleri Nebahat Yosoğlu, Hasan Kaya, Ali Fuat Arıcı, Doğukan Güler, Nurgül Dere; Kapak Tasarımını Yunus Karaaslan; Sayfa Düzenini İdeal Ajans yapmıştır. Kitap, İdeal Kültür Yayıncılık tarafından Türk yazın hayatına kazandırılmıştır. Çalışma iki cilt halinde toplam 1946 sayfadan oluşmaktadır.

Öztürk Emiroğlu'nun titiz çalışması ve organizasyonu ile ortaya çıkan edebiyat tarihinin yazılış macerası, sunuş bölümünde dile getirilmiş ve şu açıklamalarda bulunulmuştur:

“Türk Edebiyatı Tarihi başlıklı bu eseri; diğer edebiyat tarihlerinden farklı kılan temel yön Türk edebiyatını bütüncül bir yaklaşımla ve yeni bir bakış açısıyla türlerin gelişimine göre eski, yeni edebiyat ayırımına gitmeden dikkatlere sunmasıdır. Genel ve akademik bir edebiyat tarihi olarak yazılan bu incelemede; yeni bir yaklaşımla tür merkezli; dönem-yazar-şair-eser bağlamında birleştirici tarzda konular işlenmekte, türün gelişimine katkısı olan şairlere ve yazarlara o türe katkıları yönünden eserleriyle birlikte dönemleri ve işledikleri konular yönünden yer verilmektedir.” (Emiroğlu, 2021: 9).

Yukarıdaki ifadeden de anlaşıldığı üzere bu kitap tür odaklı bir çalışmadır. Bu seçim yeni yazılan bu edebiyat tarihinin önemini ortaya koymaktadır. Kitapta önce bir tür ayırımına

gidilmiş sonrasında da o türün gelişimi kronolojik olarak anlatılmıştır. Yazarlar, eserler ve metinlerin özellikleri bu yapının içerisinde detaylandırılmıştır.

Türk Edebiyatı Tarihi kitabı temel olarak iki ciltten oluşmaktadır. Birinci ciltte yer alan içindikiler bölümü şu şekildedir: Sunuş, Önsöz, Kısaltmalar, Giriş, Birinci Bölüm-Türlerin Gelişimi, İkinci Bölüm- Tiyatro ve Çocuk Edebiyatı, Roman -A.) Tanzimat'tan 1940'lı Yıllara Türk Romanı ve B.) 1940'tan Günümüze Türk Romanı-, Yazar Özgeçmişleri, Kişi-Eser- Yer Adları İndeksi yer almaktadır.

Türk Edebiyatı Tarihi kitabının birinci cildinin Giriş bölümünde Türkiye'de ve Yabancı Ülkelerde Türk Edebiyatı Çalışmaları (Prof. Dr. Öztürk Emiroğlu), Türkiye'de Edebiyat Teorisi Çalışmaları (Prof. Dr. Kâzım Yetiş- Prof. Dr. İsmet Emre) ve Türkiye'de Edebiyat Eleştirisi Çalışmaları (Prof. Dr. Öztürk Emiroğlu) başlıkları içerisinde daha teorik olan türler değerlendirilmeye alınmıştır.

“Edebi Türlerin Gelişimi” başlıklı birinci bölüm bunlar dışında on ayrı türün (nazım-şiir, anlatı-hikaye ve nesir tarzı ürünler, roman, deneme, hatırat, günlük, mektup, seyahat, özyaşamöyküsü ve yaşamöyküsü, röportaj/söyleşi) dönemlerine göre detaylandırılarak alanında uzman kişiler tarafından (Prof. Dr. Refiye Okuşluk Şenesen, Prof. Dr. Mustafa Sever, Prof. Dr. Yavuz Bayram, Prof. Dr. Öztürk Emiroğlu, Prof. Dr. Ramazan Korkmaz- Prof. Dr. Tarık Özcan, Prof. Dr. İbrahim Dilek, Prof. Dr. Sebahat Deniz, Prof. Dr. Fatih Kanter, Prof. Dr. S. Dilek Yalçın Çelik, Prof. Dr. Abide Doğan, Prof. Dr. Selma Baş, Doç. Dr. İsmail Karaca, Doç. Dr. Özlem Nemitli, Doç. Dr. Bahriye Çeri, Prof. Dr. Baki Asiltürk, Prof. Dr. Gonca Gökalp Alpaslan, Doç. Dr. Haluk Öner) yazılmasıyla oluşturulmuştur.

Türk Edebiyatı Tarihi 1 -2 çalışmasının ikinci cildi bu kez roman türünün gelişiminin anlatımından başlamaktadır. Roman, deneme, hatırat, günlük, mektup, seyahat, özyaşamöyküsü, ve yaşamöyküsü, röportaj/söyleşi bölümlerinden sonra “Tiyatro ve Çocuk Edebiyatı” başlıklı ikinci bölüm gelmektedir. Geleneksel ve Modern Türk Tiyatrosu (Prof. Dr. Enver Töre), Türk Çocuk Tiyatrosu (Prof. Dr. Nermin Yazıcı) başlıklı bölümler bulunmaktadır. Birinci ciltte yukarıda sayılan bölümlerden sonra ikinci cildin sonunda “Yazar Özgeçmişleri” ve Kişi-Eser-Yer Adları İndeksi (Dr. Öğretim Üyesi Alev Önder) yer almaktadır.

Çalışmada her bölümün kaynakçası kendi içinde yer almaktadır. Böylelikle o türün gelişimine ait bir kaynakça düzeninden bahsetmek mümkündür.

Dil ve üslup açısından *Türk Edebiyatı Tarihi 1 -2* çalışması son derece akademik bir üslupla kaleme alınmış bilimsel bir metindir.

Sonuç olarak *Türk Edebiyatı Tarihi 1 -2* çalışmasında Türk edebiyatı tarihi, edebiyat teorisi, eleştiri çalışmaları, nazım-şiir, anlatı-hikâye nesir tarzı ürünler, roman, deneme, hatırat, günlük, mektup, seyahat, özyaşamöyküsü ve yaşamöyküsü, röportaj/söyleşi, geleneksel ve modern Türk tiyatrosu, Türk çocuk edebiyatı gibi Batı etkisinde ve Batı etkisinden önceki dönemlerde de edebiyatımızda yer alan bütün yazılı edebiyat türlerine yer verilmiştir. Bütüncül bir edebiyat tarihi kaynağı olması bakımından hazırlanan bu çalışma, Türk edebiyatı, akademisi açısından son derece kıymetlidir.

Kaynakça

Öztürk, E. (2021) (editör) *Türk Edebiyatı Tarihi 1-2*. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.